

Urmări ale revoltei muncitorești de la Brașov
din noiembrie 1987

În urma evenimentelor de la Brașov din 15 noiembrie 1987 au fost cercetate 183 de persoane. Prin Sentința penală nr. 2823 din 3 decembrie 1987 dată de Judecătoria Brașov, 61 de muncitori au fost condamnați pentru „ultraaj contra bunelor moravuri și tulburarea gravă a liniștii publice”, cu pedepse cuprinse între șase luni și trei ani și li s-a desfășurat contractul de muncă de la uzinele din Brașov cu art. 130 - indisciplină. Dintre cei condamnați, 28 au fost obligați la „muncă corecțională, în alte organizații socialiste, unde vor desfășura activități productive”, iar restul au fost condamnați cu suspendare condiționată. În general, cei condamnați au fost deportați în județele de origine (33 de persoane), cei din județul Brașov (19 persoane) și alți nouă în alte județe ale țării, reîncadrați în muncă și „dați în supravegherea colectivelor de muncă pentru a se asigura reeducare”.

Alte 21 de persoane au fost anchetate, dar puse în libertate: cinci elevi (exmatriculați, apoi reînmatriculați), nouă muncitori (avertizați și reprimiți la Întreprinderea de Autocamioane din Brașov), șapte persoane trimise în localitățile de origine.

Articolul nostru este realizat pe baza dosarelor de urmărire informativă ale unor persoane condamnate după evenimentele de la Brașov (în total 40 de dosare). Deși reflectă punctul de vedere al Securității, există totuși suficiente elemente care să ilustreze suferințele, privațiunile de tot felul și „condițiile create” la noile locuri de muncă după deportare.

Ordinul generalului – maior Emil Macri (șeful Direcției a II-a – contraspionaj economic - din Departamentul Securității Statului), transmis telegrafic, în data de 9 decembrie 1987, tuturor județelor care „primeau” muncitorii de la Brașov prevedea: luarea măsurilor de asigurare a unui control informativ complex și permanent asupra persoanelor (din fiecare județ) condamnate „pentru actele de huliganism comise în ziua de 15 noiembrie 1987, la Brașov, urmând a fi încadrate în muncă la unitățile nominalizate. Toate datele obținute privind comportarea la locul de muncă și eventualele încălcări ale regulilor impuse de situația în care se găsesc să fie exploatate cu operativitate prin organele de miliție competente în materie. Lunar raportați și la Direcția a II-a informațiile obținute și modul în care au fost exploatate”. Tot telegrafic a fost transmis județelor unde au fost încadrați în muncă cei condamnați, un ordin al Inspectoratului județean Brașov, Securitate; conform cu ordinul Direcției a II-a, „să fie supravegheați îndeaproape și lucrați cu prioritate, pentru a se preveni și neutraliza de îndată orice activitate necorespunzătoare desfășurată de aceștia”. Toate materialele obținute în timpul supravegherii informative urmau să fie comunicate și Securității din Brașov. Ordinul era transmis de șeful Securității Brașov, locotenent-colonelul Claudiu Bucur.

În conformitate cu aceste ordine inspectoratele județene de securitate au deschis mape de verificare sau dosare de urmărire informativă. În general, acțiunea de încadrare și urmărire informativă a început imediat după sosirea la noile locuri de muncă a celor

vizați (cel mai timpuriu este din 7 decembrie 1987) sau în prima parte a anului 1988 (în cadrul acțiunilor „Brașov” sau „Ecoul” – un dosar deschis abia în mai 1989).

Așa cum am precizat mai sus, în majoritatea cazurilor, condamnații au fost reîncadrați în muncă în județele de origine. Securitatea a procedat în acest fel, fără o cercetare amănunțită a fiecărei situații în parte, astfel că o persoană nu avea nici o legătură cu județul în care a fost trimis în afara faptului că se născuse acolo în timpul războiului, când părinții săi fuseseră refugiați din Brașov.

MOTIVELE DESCHIDERII DOSARELOR

În marea majoritate a dosarelor motivul pentru care erau deschise acțiunile informative îl constituia participarea la „acte de huliganism”, „acte de dezordine”, „acțiuni turbulente” sau „angrenarea în unele acțiuni dușmănoase” desfășurate la Brașov în data de 15 noiembrie 1987. Pentru aceste fapte și conform ordinului D.S.S. „titularii dosarelor” trebuia să fie „lucrați cu prioritate și supravegheați îndeaproape”.

Există și dosare din care „scapă” adevăratul motiv al începerii acțiunii informative. Se spunea că cel în cauză era „lucrat informativ” pentru că era „element protestatar, participant la actele de dezordine de la Brașov” și „suspect de săvârșirea unor acțiuni protestatatoare” sau, foarte clar, că „la data de 15 noiembrie 1987 ... a participat, alături de alte persoane, la unele acțiuni protestatatoare, în vederea rezolvării unor solicitări ale personalului muncitor dintr-o secție a uzinelor «Steagul Roșu» din Brașov”, cel în cauză manifestându-se prin acte de huliganism. Motivele reale sunt consemnate și în cazul unei persoane cunoscute ca fiind „element protestatar” cu mulți ani înainte, astfel că ele erau cu atât mai grave: „pe data de 15 noiembrie 1987 acesta a participat la acțiuni protestatatoare pentru rezolvarea unor revendicări prin organizarea de demonstrații în locuri publice, cu pancarte”.

Așadar, în marea majoritate a cazurilor se spune că cei vizați au săvârșit „acte de huliganism”, sintagmă preluată din Sentință și din instrucțiunile Direcției a II-a sau, simplu, „au participat la evenimentele petrecute la Brașov la 15 noiembrie 1987”. Nu se accepta ideea existenței unor acțiuni protestatatoare pentru că în România acelor ani, muncitorii mai ales nu aveau pentru ce să protesteze.

La 23 decembrie 1987 Judecătoria Brașov a trimis adrese la noile locuri de muncă ale celor condamnați, în care se preciza: „Vă rugăm ca în termenul de încadrare [perioada de muncă forțată –n. n.] care se compune din durata pedepsei aplicate, la care se adaugă un interval de timp de doi ani, persoana condamnatului să fie în atenția dvs., urmărind activitatea desfășurată de acesta pentru a preîntâmpina săvârșirea altor infracțiuni”.

În general, la noile locuri de muncă au fost încadrați în concordanță cu pregătirea profesională: „În funcție de pregătirea profesională și cu respectarea regulilor privind angajarea personalului muncitor, cu sprijinul organelor locale de partid și conducerilor unităților socialiste s-a acționat pentru plasarea acestora în locuri care să asigure atât condiții de muncă, cât și un control riguros asupra conduitei lor. Împreună cu factorii de decizie din întreprinderile stabilite s-a luat și măsura de conspirare a locului de unde provin și al circumstanțelor în care au sosit, în condițiile în care era cunoscut faptul că nu se fac noi angajări. Totodată, pe lângă elementele în cauză s-a acționat pentru asigurarea unui control informativ complex și permanent”.

Au existat și excepții: un condamnat fusese formator-turnător la secția 620 a Întreprinderii Autocamioane Brașov, iar în comuna natală a lucrat la CAP la moara de tocat furaje, apoi i s-a dat în grijă o turmă de oi.

Persoanele condamnate erau încredințate (date în supraveghere) noului colectiv de muncă de către organele de miliție pentru a se asigura reeducarea lor: „în baza mandatului de executare a pedepsei, ne-am prezentat la ... unde am procedat la prezentarea persoanei în cauză, prelucrarea acestuia în scop educativ-preventiv, stabilirea locului de muncă, de cazare și masă” și „s-a atras atenția numitului ... asupra respectării programului de lucru și a celorlalte reguli de ordine interioară (...). De asemenea, a fost atenționat cu privire la comportamentul și relațiile pe care trebuie să le aibă la locul de muncă (...)”. Și noii colegi de serviciu erau instruiți de către șefii de secții să nu pună întrebări deportaților în legătură cu participarea la evenimentul de la Brașov.

Toate aceste măsuri erau luate pentru că nimeni nu trebuia să știe ce a fost la Brașov - se crease un precedent riscant.

Familiiile condamnaților au rămas, în continuare, în Brașov. Asupra soțiilor lor s-a exercitat o presiune constantă pentru a le determina să plece alături de soți sau să divorțeze, astfel ca aceștia să nu mai aibă nimic care să-i determine să revină în Brașov. În urma presiunilor, de cele mai multe ori soțiile și copiii celor deportați au plecat în țară, pentru reîntregirea familiei, primirea unui nou loc de muncă fiind condiționată de acceptarea mutației definitive. Într-o scrisoare interceptată, soția unui condamnat consemna: „ăștia mă tot întrebă ce o să fac, o să plec la tine sau nu și le-am spus că nu plec, că nu știam ce e cu tine și cum o să fie. Dar se aude pe aici că dacă refuzăm să venim ne forțează să băgăm divorț”.

Unii deportați aveau mulți copii, iar salariile lor erau singura sursă de întreținere a familiei; edificatoare este imaginea surprinsă într-un raport al Securității: la un control într-o cameră de cămin s-a constatat că muncitorul avea o singură pătură de învelit, lucruri și obiecte personale la limita posibilului pentru că toți banii îi trimitea acasă, pentru întreținerea familiei.

Securitatea cerea informații amănunțite despre rudele apropiate ale fiecărui condamnat în parte, iar, de cele mai multe ori, soțiile sau logodnicele lor erau urmărite informativ. Pentru a nu le crea probleme, un deportat a refuzat să-și viziteze rudele din localitate pentru că ofițerul care-l supraveghea îi atrăsese atenția că „va fi urmărit pas cu pas”.

Deși depărtarea de familie era greu de suportat, existau cazuri în care cel exilat din Brașov își sfătuia soția să nu accepte propunerea de a veni la el, ci mai degrabă să divorțeze sau să găsească o altă soluție. Un raport în care se făcea o analiză a scrisorilor interceptate preciza că: „soția obiectivului a fost chemată la Direcția muncii din Brașov și îndrumată să-l urmeze la Tulcea pentru a-l ajuta să se reabiliteze. Obiectivul nu este de acord cu această soluție și comunică soției să nu accepte, iar în cazul în care se vor exercita presiuni, să acționeze în vederea plecării definitive din țară a întregii familii”.

NU AVEAU VOIE SĂ PĂRĂSEASCĂ LOCALITĂȚILE UNDE AVEAU DOMICILIU OBLIGATORIU

Conform hotărârii judecătorești, cei condamnați aveau interdicție de a părăsi localitatea în care fuseseră deportați pe perioada ispășirii pedepsei. La sosirea lor la noul loc de muncă erau obligați să semneze un angajament cum că nu vor părăsi localitatea

fără a anunța organele de miliție. Probabil că situația cea mai grea pentru condamnați și pentru familiile lor a fost momentul sărbătorilor din decembrie 1987 când nimeni nu a avut permisiunea miliției să plece la Brașov și nici măcar în localități apropiate, la rude. Era un prim semnal că Securitatea și Miliția înțelegeau să respecte cu strictețe ordinele primite.

După intrarea în vigoare a Decretului nr. 11 din 26 ianuarie 1988 (prin care se amnistiau pedepsele sub cinci ani de închisoare) măsurile de siguranță complementare (interzicerea părăsirii localităților în care munceau) au fost menținute, astfel că situația celor condamnați a rămas, în mare, aceeași: „obiectivul se manifestă nemulțumit deoarece asupra sa Decretul 11/1988 a operat doar parțial, în sensul că nu mai are regimul de condamnat la locul de muncă, în schimb nu are voie să părăsească localitatea pentru a-și vizita familia la Brașov”. Mai mult, la sfârșitul lunii ianuarie 1988, foștii condamnați au fost obligați să încheie contracte de muncă pe o perioadă nedeterminată.

În unele dosare se prezintă situația reală a deportaților: „a fost la șeful postului de miliție în ... căruia i-a cerut relații în urma amnistierii și că acesta i-a spus că miliția nu mai are treabă cu el și poate să facă ce vrea: să plece la Brașov sau să rămână la Galați, iar dacă i se cere să rămână înseamnă că securitatea are treabă cu el”. În alt caz: „după Decretul de amnistiere ... s-a interesat la organele de miliție care i-au precizat că nu are voie să plece din Galați căci nu va fi încadrat nicăieri în țară”.

Pentru că pe buletinele de identitate era făcută mențiunea că posesorul nu are voie să părăsească localitatea până la expirarea pedepsei, au apărut situații deosebite. De exemplu, unei persoane chemate la încorporare în aprilie 1989 i s-a amânat armata cu un an pentru că avea interdicție până în noiembrie 1989, iar altele i s-a anulat ordinul de concentrare pentru a lucra la centrul civic București deoarece „astfel de elemente sunt exceptate de la concentrări”.

În august 1988 Securitatea din Brașov a trimis Inspectoratelor județene de securitate o adresă prin care semnală că cei condamnați „intenționează să întreprindă acțiuni pentru a li se aproba reîntoarcerea la locul de muncă și domiciliul în Brașov” și indica luarea măsurilor necesare pentru ca cei în cauză să nu părăsească „actualul domiciliu și loc de muncă fără aprobare”; se făcea apel la necesitatea prevenirii „unor întâlniri a acestora la Brașov ori în alte localități unde s-ar putea deda la noi acte de dezordine sau protestatare”.

În octombrie 1988 la Brașov exista teama de o eventuală sărbătorire a unui an de la revolta din noiembrie 1987. În consecință, Securitatea transmitea în țară o nouă adresă prin care cerea interzicerea deplasării la Brașov, în perioada 15 octombrie – 31 noiembrie 1988, a foștilor condamnați. Măsura cerută era justificată de „activitatea unor cercuri ostile din străinătate de incitare la acțiuni potrivnice statului nostru care să marcheze «aniversarea» evenimentului de la Brașov din 15 noiembrie 1987”. Interzicerea plecării de la locurile de muncă și deplasarea la Brașov în perioada 1 – 30 noiembrie 1988 era reluată și într-un ordin al Direcției a II-a, semnat de gen.-mr. Emil Macri, către Securitatea județelor, la sfârșitul lunii octombrie.

Aceeași interdicție trebuia aplicată și cu ocazia desfășurării unor acțiuni codificate ale Securității și care ar fi putut fi însoțite de „acte de dezordine sau acțiuni protestatare”, în august și noiembrie 1989. O mențiune specială merită adresa Securității din Brașov către șefii Securității din județe, datată 17 decembrie 1989, așadar în zilele de debut ale revoluției de la Timișoara, care prevedea același lucru.

Pentru a se preveni o eventuală deplasare la Braşov a celor vizați, planurile de măsuri ale Securității prevedeau: „în vederea împiedicării acestora de a părăsi oraşul atât înainte, cât și pe perioada desfășurării acțiunii ... s-a luat legătura cu șeful miliției județene, conducerea obiectivelor, iar ofițerii care-i au în supraveghere vor menține cu aceștia un contact permanent” și la locul de muncă „în perioada ... să se analizeze împreună cu conducerea șantierului unde lucrează posibilitatea reținerii la serviciu cu unele lucrări mai deosebite pentru a se preveni deplasarea la Braşov”.

În ciuda tuturor interdicțiilor și presiunilor, unii deportați au încercat să revină la Braşov. În cele mai multe cazuri adresau (ei înșiși sau familiile lor) scrisori (memorii) conducerii de partid și de stat. Au existat și cazuri deosebite. Securitatea consemna faptul că un condamnat și-a dat demisia, la 12 august 1988 și a doua zi a plecat din localitate, angajându-se la Întreprinderea Mecanică Codlea, fără a anunța miliția; prin urmare, în data de 16 august 1988 au fost semnalate organele de securitate din Inspectoratul județean Braşov ale M.I. După circa două săptămâni, miliția a dispus aducerea lui la Bârlad pentru a se reangaja la Întreprinderea „Rulmentul; „numitul ... a fost adus la Bârlad la data de 3 septembrie 1988, a stat o zi în Bârlad, după care a plecat iar la Braşov”.

O altă persoană văzând că scrisorile adresate C.C. al P.C.R. au rămas fără răspuns, iar de la Întreprinderea de Autocamioane din Braşov i s-a transmis că nu poate fi reangajat deoarece i s-a desfăcut contractul de muncă pentru indisciplină, a încercat să părăsească localitatea fără a anunța miliția, dar a fost prins. Mai târziu, în timpul concediului petrecut la Braşov, a obținut o caracterizare de la fostul loc de muncă din Braşov, întocmită de maestru și semnată de alți 24 de muncitori, dar și aceasta fără rezultat. Mai mult, toți cei 25 de semnatari au intrat, probabil, în vizorul Securității (în dosar există un tabel care cuprinde numele și prenumele, funcția, domiciliul, apartenența politică, observații despre muncitorii respectivi). A fost o dovadă de curaj și de solidaritate cu soarta fostului coleg.

Dacă inițial cei deportați primeau mutații flotante în noua localitate, o dată cu primirea unei garsoniere sau a unui apartament (în funcție de numărul membrilor familiei) li se făcea mutație definitivă, deși mulți aveau apartamente proprietate personală în Braşov.

Dar Securitatea și Miliția recurgeau și la alte metode pentru a-i împiedica să plece. Redăm trei exemple: confiscarea buletinelor, furtul cărților de muncă sau, într-un caz, anularea moștenirii unui apartament în Braşov. Astfel, în martie 1988 s-a organizat o percheziție la căminul de nefamiliști de către Miliție „pentru a fi ridicat buletinul celui în cauză pe care acesta afirmă că nu îl are la el, ci la soția sa care se află la Braşov. Acțiunea a fost realizată deoarece ..., sub diferite motivații, refuză stabilirea domiciliului flotant în oraşul Filiași. Nu a fost găsit și s-a stabilit ca un cadru al miliției orașenești să facă deplasarea la soția celui în cauză pentru a lua buletinul”. Un caz exemplifică conlucrarea strânsă dintre Securitate și Miliție: într-o întâlnire a ofițerului de securitate cu ofițerul de miliție, cel din urmă a relatat că persoana vizată și-a luat cartea de muncă de la unitate și intenționează să plece la Braşov; prin urmare s-a dispus ca organele de miliție să facă tot posibilul să-i ia cartea de muncă, iar „în urma deplasării ofițerului de miliție la domiciliul obiectivului, profitând de faptul că acesta era plecat la o rudă de-a lui din oraş, a reușit să intre în posesia cărții de muncă a acestuia”. Unei alte victime i s-a anulat repartiția pe care o avea pe un apartament care a fost al bunicii sale și pe care îl trecuse pe numele lui.

Însă Miliția și Securitatea erau interesate (în baza ordinelor primite) ca persoanelor condamnate să li se asigure condiții de muncă și cazare decente, în multe cazuri intervenind pentru rezolvarea unor situații deosebite. Muncitorii erau conștienți că li se rezolvau anumite probleme pentru că organele Ministerului de Interne „se tem să nu se mai răscoale”. Într-o scrisoare interceptată, soțul îi transmite soției că „eu m-am plâns autorităților locale, iar miliția a intervenit în mod special ca din moment în moment să fie mutat într-o garsonieră din centru. Când am probleme, acestea le rezolv cu miliția”. În alte cazuri au fost refuzate locuințele repartizate, într-o atare situație cel în cauză afirmând că „miliția este obligată să-mi asigure un apartament excelent”.

Chiar și ofițerii care-i supravegheau raportau că: „s-a intervenit la conducerea întreprinderii pentru a i se repartiza [condamnatului – n. n.] spațiu de locuit corespunzător”, iar pentru altcineva care era nemulțumit și de salariu „legendat prin conducerea întreprinderii i se va schimba locul de muncă și se vor face intervenții pentru a i se repartiza o garsonieră în vederea stabilirii definitive în Galați, conform ordinelor primite”. La fel se intervenea și pentru angajarea soțiilor condamnaților.

Au existat și situații contrare: cu familia unui condamnat, nemulțumită de apartamentul repartizat în comună (fără încălzire, apă caldă, iar apă rece numai dimineața și seara), „s-a discutat și au fost determinați (puși la punct) asupra modului cum trebuie să-și rezolve această problemă”, iar mai apoi li s-a făcut mutație definitivă în localitate, în ciuda faptului că cereau să plece într-un oraș. Situația lor a fost rezolvată abia mai târziu.

Mai mult decât atât. Condamnaților trebuia să li se inducă ideea că dacă nu vor crea probleme situația lor se putea îmbunătăți considerabil. În multe cazuri li se acordau prime pentru depășirea normelor, posibilitatea calificării la locul de muncă sau, chiar, reprimirea în partid sau UTC: „secretarul comitetului UTC, cu avizul Comitetului de partid, a hotărât reprimirea lui ... ca membru UTC. În această idee, ... a participat la concursul UTC pe întreprindere ocupând locul II”.

Cu toate acestea, unii deportați nu erau mulțumiți de salariile mai mici pe care le primeau, pentru că de multe ori erau încadrați cu o categorie inferioară de salarizare, nu mai primeau spor de vechime și întreținerea pentru copii, iar o anumită sumă le era reținută pentru acoperirea pagubelor produse la Brașov.

CE CREDEAU CEILALȚI DESPRE EI

Majoritatea deportaților s-a adaptat destul de repede la noile locuri de muncă. Cu toate acestea erau destul de reticenti în relațiile cu cei din jur și cu greu au reușit să-și facă prieteni. În unele cazuri colegii de serviciu îi considerau colaboratori ai Miliției sau ai Securității, încercând, pe cât posibil, să nu aibă legături prea strânse cu ei: „purtând o discuție cu CTC-istul stației referitor la numitul ..., acesta a relatat că ... ar fi colaborator al organelor de miliție și că în fiecare joi după-amiază este învoit pentru a se prezenta la organele de miliție, din această cauză fiind protejat și de către maistru” și „în rândul oamenilor muncii și a directorului ... se poartă discuții de genul că ... nu ar fi condamnat la locul de muncă și că ar fi o persoană a organului de securitate infiltrată în rândul lor. Din acest motiv majoritatea oamenilor muncii au rețineri în a discuta cu el și dacă discută nu discută decât probleme legate de produsele care se realizează în cadrul secției”.

Situația se schimba în momentul în care se aflau mai multe informații despre cel în cauză sau despre evenimentele de la Brașov. Astfel, cu toate precauțiile Securității și Miliției, lumea începuse să afle adevărul despre cele petrecute acolo. Sursele de

informate nu erau prea numeroase: știrile transmise de posturile de radio străine, relatările unor persoane venite de la Brașov sau ale celor implicate în evenimente. Într-o notă informativă din 19 decembrie 1987 se preciza că cineva a povestit că a aflat de la un șofer care venise de la Brașov că „au fost judecate peste 200 de persoane care au participat la răscoala din 15 noiembrie 1987, o parte cu șase luni la locul de muncă, alții cu un an tot la locul de muncă”.

Relatările participanților la evenimente erau destul de succinte: „nu am făcut nimic decât am cerut pâine și căldură”, „de fapt ce am făcut: mi-am cerut drepturile ca și ăia din anii '33”, „am mers ca și ceilalți să cer niște drepturi și ceea ce am făcut nu a fost numai pentru mine, ci pentru tot poporul”, „am fost alături de răsculații de la Uzinele Tractorul din Brașov și trimis apoi ca disciplinar la Piatra Neamț și încadrat în muncă”. Un condamnat a avut curajul să povestească amănunte despre desfășurarea anchetei: „a povestit parțial chinurile inumane la care a fost supus, că acolo i-a distrus sănătatea”.

Urmărilor anchetei de la București au fost cunoscute mai în amănunt cu prilejul internării la spital a unui deportat care suferise un infarct; la spital i s-au făcut analize, iar un informator relatează: „am auzit discutându-se despre o persoană din Brașov internată în spital la noi care se presupune a fi «victima» evenimentelor de la Brașov. (...) a fost ținut la București, împreună cu alți colegi, în niște combinezoane care le-au provocat leziune pe pe piele. În urma analizelor de aici s-au constatat vătămări ale organelor interne: rinichi, ficat, splină etc.”. Ca urmare, condamnatul a fost pensionat medical gradul II cu diagnosticul: „insuficiență aortică decompensată cu ciroză hepatică spleno-megalică în observație colagenoză”. Avea doar 36 de ani!

Securitatea și Miliția exercitau, conform ordinelor, o supraveghere permanentă și completă. Aceasta se realiza și de către alte inspectorate județene ale M.I., când cei urmăriți plecau în concediu sau pentru rezolvarea unor probleme familiale (de exemplu botezul unui copil). Practic, nu existau momente în care cei condamnați să nu fie urmăriți și avem un exemplu în care, cu toate că dosarul a fost închis în septembrie 1988, cel în cauză a fost luat din nou în urmărire în cadrul dosarului de obiectiv pe întreprindere, în aprilie 1989.

Alături de notele date de informatori, cei condamnați erau supravegheați și prin interceptarea corespondenței, instalarea mijloacelor tehnico-operative la domiciliu, iar unii dintre ei erau filiați.

Era important ca cei condamnați să știe permanent că sunt „în atenție”, iar Securitatea și Miliția nu se sfiau de aceasta. De aceea unora le era frică să-și ceară și cele mai elementare drepturi sau să afirme ceva în legătură cu situația lor. Exemplele sunt edificatoare. Un condamnat încadrat într-o categorie de salarizare inferioară, fiind sfătuit să se adreseze conducerii secției a afirmat că „nu îndrăznește pentru ca să nu-l creadă un reclamagiu”; un altul, întrebat ce s-a întâmplat la Brașov a răspuns: „eu mă consider detașat, că așa mi s-a spus, nu pot spune nimic că-mi este frică și am un copil. Soția este din Sălaj, avem apartament proprietate în Brașov și nu cred că soția va veni și ea la ...”.

INFLUENȚAREA POZITIVĂ / AVERTIZAREA

Cele mai multe mape de verificare sau dosare de urmărire informativă deschise celor implicați în revolta muncitorească de la Brașov au fost închise datorită măsurilor de influențare pozitivă.

Și în acest caz exemplele nu necesită comentarii. Astfel, într-un „Raport cu propuneri de influențare pozitivă” este redată modalitatea de realizare, pas cu pas: „persoana de sprijin «Stancu» cu care își desfășoară activitatea la locul de muncă și se vizitează la domiciliu, va aborda în discuții subiecte din care numitul ... să înțeleagă că trebuie să se integreze în colectiv, să renunțe la comentarea evenimentelor de la Brașov întrucât aceasta ar putea să-i dăuneze.

Persoana de sprijin «Cristinel» care își desfășoară activitatea cu numitul ... în discuții va aborda probleme prin care îl va face să înțeleagă că este mai bine la Vaslui, i s-au asigurat mai bune condiții în această localitate și că se va putea realiza mai bine decât la Brașov.

De asemenea, sus-numitul va fi luat în contact direct de către ofițer și în discuțiile ce se vor purta i se va arăta că la Vaslui se va realiza mult mai bine din punct de vedere profesional și comentarea modului de desfășurare a evenimentelor de la Brașov îi dăunează atât în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, cât și în viața de zi cu zi. (...)

După fiecare contactare de către ofițer a numitului ... i se va urmări reacția prin persoanele de sprijin «Stancu» și «Cristinel». Menținerea în contact a celui în cauză va dura o lună de zile.”

Avertizarea era o altă soluție la care se recurgea dacă se considera că asupra celui în cauză influențarea nu ar fi dat rezultatele dorite.

Un raport al Securității Tulcea (semnat de șeful Securității, colonelul Tudorel Milea) din 14 noiembrie 1988 redă avertizarea celui în cauză: „În ziua de 8 noiembrie 1988, telefonic G-ral. Mr. Macri Emil (aflat la Brașov) a aprobat ca numitul ..., lucrat prin DUI «Neamțul» să fie atenționat de col. Vasile Gheorghe (șeful Direcției cercetări penale) aflat în Tulcea pentru concluzionarea controlului pe linia măsurilor de prevenire. «Neamțul» îl cunoștea pe col. Vasile din perioada efectuării cercetărilor ce le-a făcut asupra sa la București. În aceeași zi «Neamțul» a fost adus de organele de miliție la sediu și în biroul șefului Miliției județene (loc cunoscut anterior de obiectiv) a fost atenționat să se abțină de la orice fel de comentarii care ar putea fi în contradicție cu legea”.

Se urmărea și reacția de după influențare / avertizare. Referitor la același caz de avertizare, securitatea din Tulcea semnală, într-un raport informativ din 9 noiembrie 1988, discuția celui avertizat cu șeful secției și directorul șantierului unde lucra: „... a motivat chemarea la organul de miliție prin faptul că a venit de la București un tov. colonel de la I.G.M. care l-a cercetat imediat după evenimentul de la Brașov pentru a discuta cu el și a vedea cum o mai duce în prezent. Această chemare el o aștepta deoarece când au plecat de la București să-și săvârșească pedeapsa li s-a spus că vor fi vizitați în orașele respective și se va discuta cu ei asupra conduitei ce o vor adopta. ... a reliefat faptul că el și-a dat seama încă de la București că nu va putea pleca din Tulcea, dar nu are ce să facă cu toate că acest aspect îl nemulțumește. (...) În final, ... (directorul) i-a atras atenția să fie serios, să-și vadă de treburile sale și să nu creeze greutăți de nici o natură atâta timp cât va sta în șantier, pentru că în caz contrar va lua măsurile administrative ce-i stau în putință”.

Dacă influențarea pozitivă se încheia cu succes, majoritatea dosarelor erau închise printr-un raport în care se preciza că: „în urma măsurilor de influențare, precum și a celor luate pe plan local de Comitetul orășenesc de partid, cel în cauză și-a revizuit atitudinea nefiind semnalat cu preocupări de instigare la nesupunere ori cu comentarii negative la adresa politicii partidului și statului”.

ÎNCHIDEREA DOSARELOR

Majoritatea dosarelor au fost finalizate prin influențarea pozitivă, în a doua jumătate a anului 1988. Altele au fost închise în 1990 (mai – septembrie), câteodată de aceeași ofițeri care semnaseră rapoartele informative.

În decembrie 1987 securitatea din Brașov nu s-a limitat doar la anchetarea, condamnarea, deportarea și urmărirea informativă a participanților la revolta muncitorească. Era nevoie de mult mai mult. În urma măsurilor luate s-a constatat că în ziua de 15 noiembrie s-au aflat în Brașov și alte persoane care nu domiciliau în județ și ar fi putut răspândi vestea revoltei. Prin urmare a fost întocmită o adresă (semnată de șeful securității județene, locotenent-colonel Claudiu Bucur) către inspectoratele județene pe raza cărora acestea domiciliau: „Vă trimitem alăturat o notă cu persoanele domiciliat pe raza județului dvs. care în ziua de 15 noiembrie 1987 s-au aflat în municipiul Brașov și au putut lua cunoștință de evenimentul produs. Rugăm luați măsuri de control al activității acestora pentru a stabili dacă fac comentarii negative și dacă au avut posibilitatea de a filma sau fotografia unele aspecte, caz în care veți întreprinde măsuri pentru recuperarea lor”.

Pe baza documentelor studiate am încercat să reliefăm urmările directe ale revoltei muncitorești din noiembrie 1987 de la Brașov asupra persoanelor implicate: deportarea, reeducarea prin muncă obligatorie, interzicerea părăsirii localităților, obligând indirect și familiile să-i urmeze în exil, și supravegherea informativă permanentă.